

Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2006

Roy Andersen
Henrik Brøseth

LAGSPILL

ENTUSIASME

INTEGRITET

KVALITET

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2006

Roy Andersen
Henrik Brøseth

Andersen, R. & Brøseth, H. 2006. Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2006. - NINA Rapport 183. 19 s.

Trondheim, September 2006

ISSN: 1504-3312

ISBN 10: 82-426-1741-4

ISBN 13: 978-82-426-1741-5

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Thrine M. Heggberget

ANSVARLIG SIGNATUR

Norunn S. Myklebust (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Direktoratet for naturforvaltning

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Morten Kjørstad, Terje Bø

NØKKEORD

Jerv, *Gulo gulo*, yngleregistrering, overvåking, nasjonalt overvåkingsprogram, bestandsutvikling

KEY WORDS

Wolverine, *Gulo gulo*, monitoring, reproductions, population size

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA Trondheim

NO-7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Postboks 736 Sentrum

NO-0105 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 22 33 11 01

NINA Tromsø

Polarmiljøsenderet

NO-9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkeltgården

NO-2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 61 22 22 15

<http://www.nina.no>

Sammendrag

Andersen, R. & Brøseth, H. 2006. Yngleregistreringer av jerv i Norge i 2006. - NINA Rapport 183. 19 s.

I år ble det påvist 57 dokumenterte eller antatte ynglinger av jerv i Norge. Sammenlignet med 2005 er dette en reduksjon på 5 ynglinger på landsbasis, men allikevel 10 ynglinger flere enn i 2004. Ser vi på det nasjonale bestandsestimatet basert på minimum antall ynglinger siste tre år så er det en økning fra 330 dyr i 2005 til 354 i 2006. Alle rovviltregionene med fastsatt nasjonalt bestandsmål på antall ynglinger av jerv ligger nå over bestandsmålet.

I Nord Norge er det en nedgang fra 44 ynglinger i 2005 til 36 ynglinger i 2006. I år er nedgangen spesielt stor i Finnmark (fra 10 til 4 ynglinger) mens det for øvrige fylker er kun mindre endringer. Bestandsestimatene basert på antall ynglinger de tre siste årene for rovviltregion 8 indikerer imidlertid en bestandsøkning på 10-20 dyr i forhold til forrige tre års periode. For rovviltregion 7 er det en tilnærmet stabil bestand, mens det for rovviltregion 6 er en svak nedgang i perioden 2004-2006.

Det ble registrert 21 ynglinger i Sør-Norge i år. Dette er noe flere enn det antallet man registrerte i Sør-Norge i fjor og i 2003, men en del færre enn toppåret i 2004 hvor det ble registrert 26 ynglinger. Bestandsestimatene basert på antall ynglinger de tre siste årene, er for rovviltregion 1 stabilt mens det er en økning på 5-15 dyr i rovviltregionene 3 og 5.

Roy Andersen & Henrik Brøseth, NINA, 7485 Trondheim. roy.andersen@nina.no, henrik.broseth@nina.no

Abstract

Andersen, R. & Brøseth, H. 2006. Monitoring of active wolverine dens in Norway in 2006. - NINA Rapport 183. 19 pp.

A total of 57 wolverine reproductions were found in Norway in 2006. This is 5 fewer than the previous year but still an increase of 10 reproductions compared to 2004. The population estimate, based on the minimum number of reproductions the last three years, indicates an increase from 330 animals in 2005 to 354 animals in 2006. All carnivore regions with national minimum population level goals for wolverine have now exceeded these goals.

A decline to 36 reproductions was registered compared to a total of 44 reproductions in northern Norway last year. The decline in Finnmark alone was from 10 to 4 reproductions. There were only small changes in the number of reproductions in Troms, Nordland and Nord-Trøndelag. The population estimates, based on the average number of reproductions found the last 3 years, indicates an increase of 10- 20 animals in carnivore region 8, a stable or slightly increasing population in carnivore region 7 and a small decline in carnivore region 6.

A total of 21 reproductions were found in the southern parts of Norway this year. This is a few more than last year and 2003, but clearly fewer than the 26 found in 2004. The population estimates based on the number of reproductions found the last 3 years is stable in carnivore region 1, but an increase of 5-15 animals in carnivore regions 3 and 5 is found.

Roy Andersen & Henrik Brøseth, NINA, NO-7485 Trondheim. roy.andersen@nina.no, henrik.broseth@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	4
Innhold	5
Forord	6
1 Innledning	7
2 Materiale og metoder	9
3 Resultater	12
4 Diskusjon	18
5 Referanser	19

Forord

Arbeidet som legges ned i forbindelse med den årlige nasjonale overvåkingen av antall jerv-
ynglinger er formidabel og lar seg ikke gjennomføre uten et stort antall personer som legger
ned en betydelig innsats. Vi vil her benytte sjansen til å takke alle de som har bidratt til at dette
arbeidet lar seg gjennomføre. Det gjelder både de som har utført feltregistreringene og de som
har stått for planlegging, koordinering og kvalitetssikring av arbeidet.

Trondheim, september 2006

Roy Andersen

1 Innledning

Jerven er det største medlemmet av mårfamilien og lever i uberørte fjell, tundra og nordlige skogsområder både i Eurasia og Nord-Amerika. I Norge finnes den først og fremst i fjellområdene langs riksgrensa til Sverige og Finland, fra Sør-Trøndelag og nordover. Ellers finnes også en bestand i Sør-Norge med hovedtyngden rundt Snøhetta og de tilgrensende fjellområdene, men det er gjort observasjoner så langt sør som sør for Hardangervidda. Jervens kraftige kroppsbygning gjør at den i utseende er snarlik en liten bjørn, men bevegelsesmønster og atferd viser tydelig at den tilhører mårdyrene. Kroppen er ekstremt fleksibel og jerven beveger seg lett gjennom trange åpninger i steinurer i bratte dalsider hvor den har sitt favorittoppholdssted. Den er godt tilpasset kalde og barske klimatiske forhold. Den kan drepe byttedyr som er mange ganger større enn den selv. Det finnes til og med tilfeller der jerv har drept så store dyr som elg. Den er i stand til å transportere store kroppsdeler av, eller hele byttedyr, flere kilometer til et matlager eller et hi for senere bruk. Bittet er ekstremt kraftig. Kjeveutforming, tannsett og tilhørende muskulatur gjør det mulig for jerven å spise frossent kjøtt og knuse tykke ben slik at den kan nyttiggjøre seg marginen.

Jerven har store labber som gjør at den flyter godt selv i løs snø og at den lett kan grave tunneler gjennom tykk og hardpakket snø, ned til et matlager eller et kadaver hvor den kan bli værende i flere dager. Føttene er korte og den har fem tær med ganske lange klør på hver pote slik at den lett kan klatre opp islagte stupbratte skrenter og i trær. Jervens hode er grovt og avrundet, med små øyne og små avrundede ører. Hannene veier 12-18 kg og er i snitt 30-40% større enn hunnene som veier fra 8-12 kg.

Pelsen er tykk, glatt og finnes i fargevarianter fra mørk brun til sort. De fleste individene har en tynn sølvgrå "ansiktsmaske" og pelsen har som regel en tydelig gulgrå stripe som går fra skuldrene og bakover til i overkanten av den 25-35 cm lange buskete halen. Hos noen individer finnes hvite pelsflekker på undersiden av strupen og/eller brystet.

Jerven kommuniserer med korttrekkende lyder og duftmarkeringer. Når den er sammen med artsfrender benyttes mange forskjellige strupelyder fra dyp knurring til bjeffelyder. Kjemisk kommunikasjon via duftmarkeringer skjer ved hjelp av urin, ekskrementer og å gni duftkjertlene mot stubber, steiner og busker. Jerven har velutviklede duftkjertler i endetarm og ved kjønnsganene.

Om vinteren spiser jerven hovedsakelig reinsdyr som den enten har funnet som åtsel eller drept selv. Den har en fabelaktig luktesans og kan lukte seg fram til et kadaver over lange avstander. Et kadaver eller byttedyr som er så stort at det ikke kan spises med det samme, blir tatt vare på til senere bruk. Jerven stykker det opp og gjemmer restene spredt rundt i terrenget; i snøbreer, steinurer, bekker eller myrhull. En hunn kan gjøre bruk av slike matlager som mat til seg selv og ungene opp til et halvt år senere. Den mer varierte sommerdietten består av fugler, små og mellomstore pattedyr, planter, rein og sau, samt kadavre av andre større byttedyr som kan være drept av gaupe, ulv eller bjørn.

Jerven har forsinket fosterutvikling. Parringen skjer i april-august. Befruktede egg forblir i et lite utviklet "dvale"-stadium (blastocyst) inntil de fester seg til livmoren i løpet av november-mars. Selve fosterutviklingen tar kun 30-50 dager. Ungene kan komme til verden i perioden fra januar til april, men de aller fleste fødes i månedsskiftet februar-mars. Kullstørrelsen varierer fra 1-5 unger, men det vanligste er 2-3. Ungene fødes pelskledd med lukkede øyne og uten tenner. Ved fødselen er pelsfargen hvit, ungene veier 80-90 gram og kroppslengden er omtrent 12 cm. Ungene dier moren fram til de er 9-10 uker gamle og begynner å farte rundt sammen med moren fra slutten av april. Valpene vokser hurtig og er nesten helt utvokst i september ved 6-7 måneders alder. De blir gradvis uavhengige av moren og klarer seg vanligvis selv fra midten av september. Noen unger forblir i territoriet til mor, søsken og den dominante hannen inntil de blir kjønnsmodne. Men vanligvis vandrer de ut av oppvekstområdet før de er 12 måneder gamle. Hunnene blir kjønnsmodne når de er 15 måneder, men bare et fåtall av dem får unger som 2

åringer. Hannene blir kjønnsmodne ved 14 måneders alder, men oppnår sjelden å parre seg før de er 3-4 år gamle. Det er ikke dokumentert yngling hos tisper eldre enn 10 år og det kan virke som de fleste slutter å reprodusere allerede ved 8-årsalderen. Hannene ser ut til å bli utkonkurrert av yngre hanner allerede ved 5-7 års alder.

Hunnene tar i bruk hiet i februar-mars. Dette hiet blir brukt gjennom det meste av dieperioden, men mot slutten av denne blir valpene som regel flyttet til sekundærhi/dagleier i nærheten. Årsakene til dette er ukjent, men mulige forklaringer kan være snøsmelting, menneskelig forstyrrelse, parasitter i hiet eller for å unngå at andre rovdyr skal finne hiet. Fra slutten av april til begynnelsen av juni, når ungene er 3-4 kg og begynner å bli flinke til å bevege seg, forlates hiområdet. Ungene følger mora rundt i territoriet til matlager hun i forveien har etablert. Ennå mens ungene er for små til å jakte blir de forlatt på disse stedene mens mora er ute og jakter. Her er de ofte godt beskyttet av hulrom under større steinblokker, steinurer, berg, eller snøbreer. Allerede i juni begynner ungene å gå på egne oppdagelsesturer og kan bevege seg flere kilometer på egenhånd.

De samme hiplassene benyttes ofte flere år på rad. I områder hvor jerven har vært utryddet, men har etablert seg på nytt, er det ofte de samme hiplassene som tidligere ble brukt som igjen benyttes. Det finnes også eksempler på at døtre har arvet hilokaliteten etter mora når denne har blitt gammel eller har dødd. Dette tyder på at gode hiplasser kan være en begrensende faktor for jerv.

Der hvor jerven finnes, opptrer den alltid i lave tettheter. De tetteste bestandene som er registrert er én jerv per 40 km², mens det noen steder i lavtetthetsbestander bare finnes én jerv per 800 km². Sammenlignet med rovdyr av tilsvarende størrelse, har jerven svært store leveområder. Leveområdene varierer i størrelse med områdets kvalitet, kjønn, sosial status til de forskjellige individer og årstidene. Tisper med unger har de minste leveområdene. Ungdyr og svært gamle individer som ikke har noe territorium kan streife over områder på flere tusen kvadratkilometer. Bruken av leveområdene varierer også med årstid. Om vinteren forflytter områdebruken seg til mer lavereliggende områder trolig fordi det på denne tid finnes større tilgang på byttedyr og åtsler her.

Vår kunnskap om jervens sosiale organisering og utvandring er sparsom. Jerven er solitær som de fleste andre mårdyr, men selv om den er solitær møter den ofte andre artsfrender. Til en viss grad så overlapper områdebruken hos begge kjønn. Innen kjønnene varierer overlapp i områdebruken betydelig, men sesongmessige mønstre ser ut til å forekomme. De fleste hunner med unger har territorier, som spesielt om sommeren overlapper lite med andre tisper med unger. Hunner som ikke har unger kan overlappes med andre hunner gjennom hele året. Hannene ser ut til å være mest territoriale i parringsperioden som er fra april til august, mens de i større grad overlapper med hverandre gjennom resten av året.

Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt overvåker i dag bestandsstørrelse og bestandsutvikling hos jerv i Norge ved registrering av årlige ynglinger. Denne rapporten gir en oversikt over resultatene fra dette arbeidet som er utført på landsbasis i 2006, og ser disse opp i mot tidligere års resultater.

2 Materiale og metoder

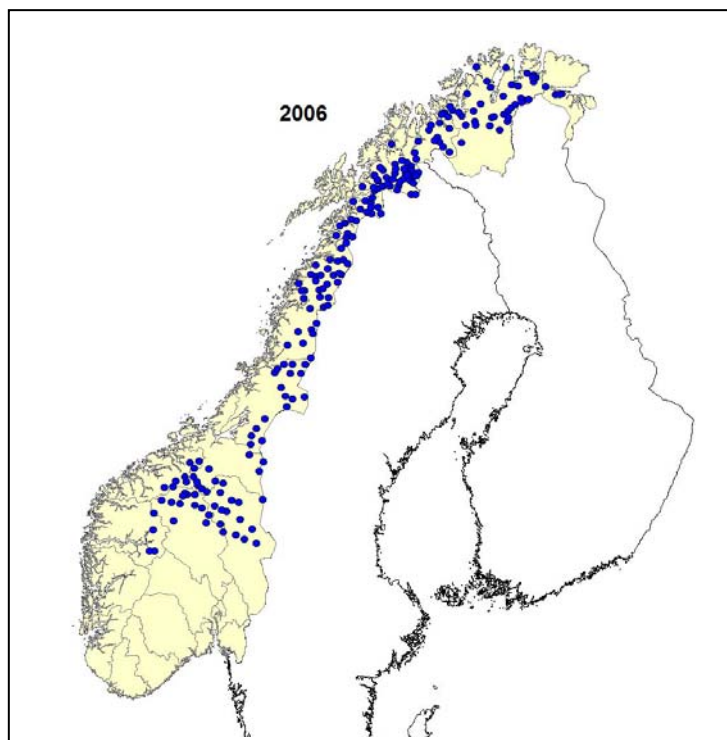
De årlige yngleregistreringene av jerv i Norge utføres i henhold til "Instruks for yngleregistrering av jerv" utarbeidet av det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt (Andersen m.fl. 2002, Andersen & Brøseth 2002a, b).

Metoden er basert på en betydelig feltinnsats i registreringsarbeidet. Statens Naturoppsyn (SNO) har det regionale ansvaret for arbeidet som utføres av registreringspersonell lokalt (Fjelltjenesten, fjellstyrer, bygdeallmenninger og lokale rovviltkontakter) og SNO sitt eget personell. Registreringene gjøres på snøføre i perioden 1. mars til ut snøsesongen. I tillegg kommer etterkontroller på barmark (juni-juli) i de tilfeller der ytterligere opplysninger er påkrevd i forbindelse med registreringsarbeidet.

I år ble det utsendt i alt 213 registreringsskjema for kontroll av tidligere kjente ynglelokaliteter hos jerv fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr. Disse ble distribuert til regionale koordinatorene i Statens naturoppsyn (SNO) som vist i **tabell 1**, og danner grunnlaget for yngleregistreringene av jerv i 2006.

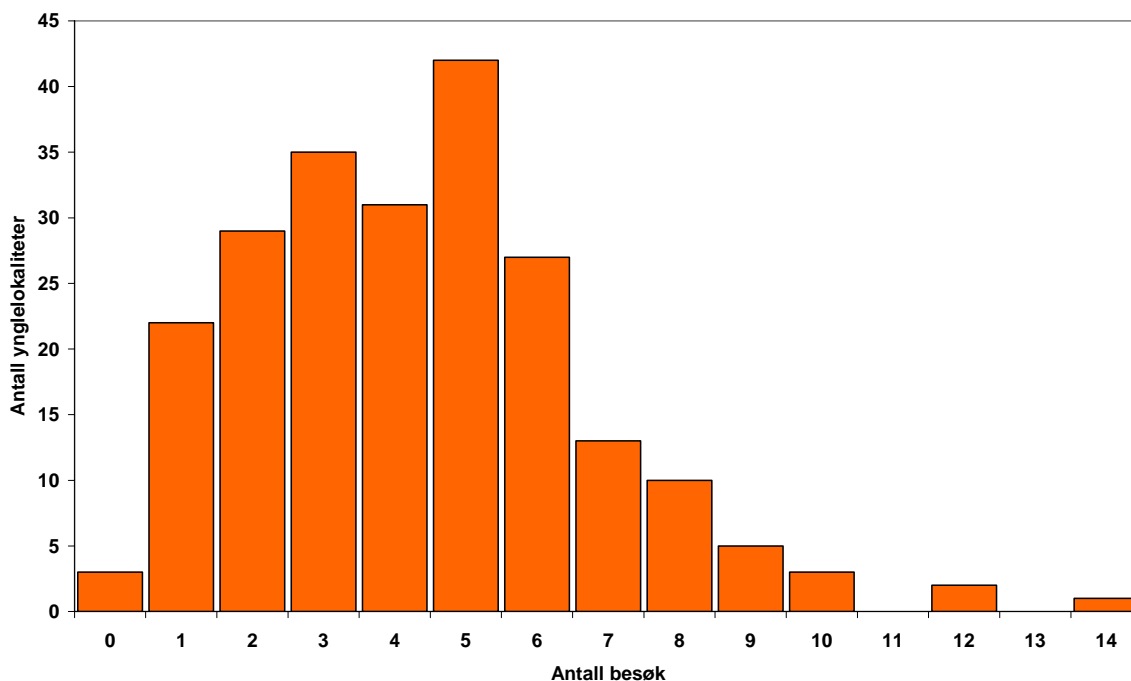
Tabell 1. Oversikt over utsendte registreringsskjema for kontroll av tidligere kjente ynglelokaliteter hos jerv i det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr i 2006.

Fylke	Antall skjema utsendt
Finnmark	41
Troms	51
Nordland	55
Nord-Trøndelag	16
Sør-Trøndelag	10
Møre og Romsdal	8
Oppland	15
Hedmark	14
Sogn og Fjordane	3
Sum	213

Fra regionalt nivå har det praktiske arbeidet med kontroll av kjente ynglelokaliteter blitt utført av Statens Naturoppsyn (SNO) eller delegert til lokalt nivå, hvor bla Statskog ved Fjelltjenesten, Fjellstyrer, Bygdeallmenninger, lokale rovviltkontakter og privatpersoner med spesialkompetanse har vært det utøvende leddet i overvåkingen. Registreringspersonell har i 2006 foretatt 965 besøk innenfor kjente ynglelokaliteter av jerv i Norge, en økning fra 885 besøk i 2005 (Brøseth & Andersen 2005b). Dette tilsvarer et snitt på 4,3 besøk i hver ynglelokalitet (**figur 1**, 4,2 i 2005, 3,6 i 2004, 3,9 i 2003 (Brøseth & Andersen 2003, 2004, 2005b)). I tillegg til kontroll av kjente lokaliteter har det blitt lagt ned en betydelig innsats i leting etter "nye" ynglelokaliteter.

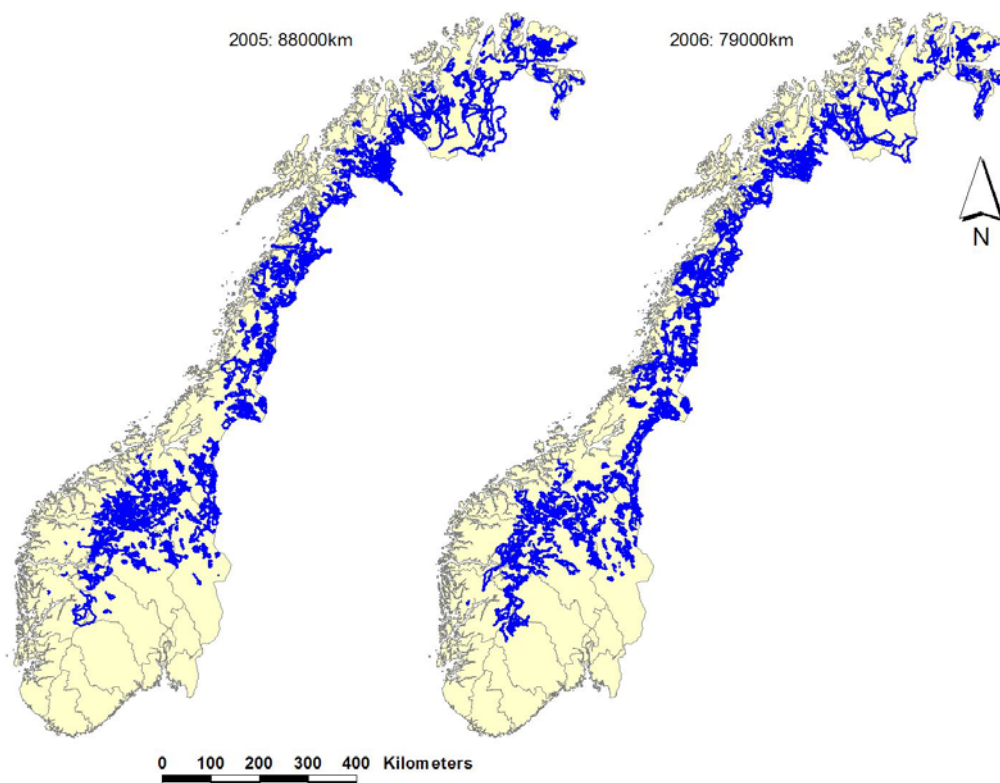
Også i år er det gjennomført en systematisk registrering av den geografiske fordelingen av leteinnsatsen. Dette har skjedd ved at registreringspersonellet har dokumentert egen leteinnsats (snøscooter, ski, truger m.m.) ved bruk av GPS-mottaker eller kartkopier med inntegnede løyper. Ved bruk av GPS blir sporrøypa lagret i GPS'en (track-log), overført til en PC og oversendt til det nasjonale overvåkingsprogrammet. Personell som ikke har brukt GPS har tegnet inn sine sporrøyper på kartkopier og oversendt disse til overvåkingsprogrammet. Her har disse manuelt blitt digitalisert og systematisert sammen med GPS-sporløypene. Ved å sammenstille dette på digitale kart er det utarbeidet en detaljert oversikt over hvor registreringene har vært gjennomført (**figur 2**). I alt summerer den registrerte leteinnsatsen seg til i overkant av 79000 km i år (**tabell 2**).

Figur 1. Fordelingen av antall besøk på kjente ynglelokaliteter av jerv i Norge i 2006.

Tabell 2. Overvåkingsinnsats (km) registrert med GPS og kartkopier i forbindelse med yngleregistrering av jerv i Norge i 2004, 2005 og 2006.

Fylke	2004 Total (km)	2005 Total (km)	2006 Total (km)
Finnmark	12165	17342	10608
Troms	13508	14731	14353
Nordland	19922	19216	21220
Nord-Trøndelag	5272	5882	7708
Sør-Trøndelag	4240	5405	4052
Møre og Romsdal	4372	3865	2393
Oppland	7088	11578	8708
Hedmark	4445	4995	4744
Sogn og Fjordane, Hordaland, Buskerud og Telemark	2996	5456	5557
Sum	74008	88470	79343

Figur 2. Geografisk fordeling av innsatsen ved yngleregistrering av jerv i Norge i 2005 og 2006.

Sammenlignet med fjoråret ser vi på landsbasis en reduksjon på 10% i leteinnsatsen knyttet til yngleregistreringene av jerv. Størst reduksjon er det i Finnmark og Møre og Romsdal der reduksjonen er på ca 40%. Hovedårsaken til reduksjonen i Finnmark er tidlig førefall. I Møre og Romsdal var få gode registreringsdager utover i sesongen årsaken til mindre registreringsaktivitet. For øvrige fylker er det små endringer i innsatsen. Selv om den registrerte leteinnsatsen var lavere i 2006 enn i 2005, var den større enn det som er registrert forutgående år. På tross av reduksjonen i antall kilometer som er lagt ned i registreringsarbeidet har vi en økning i det totale antallet besøk på kjente ynglelokaliteter i 2006. Den registrerte leteinnsatsen på landsbasis må sees på som et minimum, spesielt i forhold til at tekniske problemer med GPS-utstyret kan ha medført tap av noe data. Blant annet vet vi at noe data fra indre Finnmark har gått tapt.

Fallvilt og jaktmaterialet på jerv fra sesongen 2006 er også gjennomgått ved oppsummering av minimum antall ynglinger i forbindelse med overvåking av ynglelokaliteter i Norge i 2006. Yngleregistreringene er også vurdert opp i mot alle registrerte synsobservasjoner av flere jerver i lag siden 1. juni 2006 med tanke på mulige familiegupper (Rovbase 2.5 pr. 28.09.2006). Det var registrert tre observasjoner av tisper og valper som per dato var antatte eller dokumenterte i Rovbasen. Alle disse verifiserte synsobservasjonene knyttes til kjente ynglelokaliteter. De verifiserte synsobservasjonene knyttes til lokaliteter som fra før hadde status ingen yngling (NHE-003, NOP-013 og NNO-013). På lokaliteten NHE-003 ble ei lakterende tisper skutt på en skadefellingstillatelse noe senere. DNA analyse av dette dyret (Ind94) bekrefter at tispas ikke tilhørte andre registrerte ynglinger i området (Flagstad m.fl. 2006). På lokaliteten NOP-013 ble en valp skutt på skadefellingstillatelse etter synsobservasjonen. Alle disse lokalitetene fikk endret status til dokumentert yngling. Eventuelle andre synsobservasjoner av familiegupper i sommer og

høst som per dato ikke er innrapportert i Rovbasen og vurdert kan gi en økning i det endelige antallet ynglinger for 2006.

Basert på minimum antall registrerte ynglinger siste treårsperiode estimerer vi bestanden av jerv i Norge ved bruk av metoden beskrevet av Landa m.fl. (1998, 2001).

3 Resultater

Resultatene fra årets yngleregistreringer viser at det på landsbasis er dokumentert eller antatt yngling av jerv på 57 lokaliteter. Det er dokumentert eller antatt yngling på 36 lokaliteter i fylkene fra Nord-Trøndelag og nordover (**tabell 3, figur 3**), mens det i Sør-Norge er dokumentert eller antatt yngling på 21 lokaliteter (**tabell 3, figur 3**).

Ved behandlingen av den siste stortingsmeldingen for rovvilt (St.meld. nr 15 (2003-2004) Rovvilt i norsk natur, Innst. S.nr. 174) ble det vedtatt åtte forvaltningsregioner for rovvilt i Norge: Region 1 – som omfatter Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder, Region 2 – som omfatter Aust-Agder, Telemark, Buskerud og Vestfold, Region 3 – som omfatter Oppland, Region 4 – som omfatter Østfold, Oslo og Akershus, Region 5 – som omfatter Hedmark, Region 6 – som omfatter Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, Region 7 – som omfatter Nordland, og Region 8 – som omfatter Troms og Finnmark (**figur 5**). Vi har ved rapporteringen av ynglinger hos jerv fordelt ynglingene på de åtte ulike regionene og estimert bestandsstørrelsen på våren basert på minimum antall ynglinger i perioden 2004-2006 (**tabell 4, figur 5**). Alle rovviltregionene med fastsatt nasjonalt bestandsmål på antall ynglinger av jerv ligger nå over bestandsmålet. Utviklingen i minimum antall ynglinger i perioden 2001-2006 i de ulike regionene er vist i **figur 4**. Basert på minimum antall ynglinger i perioden 2004-2006 er bestanden av jerv i Norge estimert til 354 ± 42 (SE) voksne individer våren 2006 (**tabell 4**).

Tabell 3. Oversikt over status i 2006 på ynglelokaliteter hos jerv registrert i det nasjonale overvåkingsprogrammet for store rovdyr.

Fylke	Status på ynglelokalitet					Sum
	Dokumentert yngling	Antatt yngling	Usikker yngling	Ingen yngling	Ikke kontrollert	
Finnmark	2	2	2	32	3	41
Troms ^{a)}	8	5	1	39	0	53
Nordland ^{b)}	7	6	3	41	0	57
Nord-Trøndelag ^{c), d)}	1	5	1	10	0	17
Sør-Trøndelag	1	2	0	8	0	11
Møre og Romsdal	0	2	0	6	0	8
Oppland ^{e), f)}	2	5	0	9	0	16
Hedmark ^{g)}	6	3	0	8	0	17
Sogn og Fjordane	0	0	0	3	0	3
Sum	27	30	7	156	3	223

a) - Inkludert to dokumenterte ynglelokaliteter der til sammen to tisper og 4 unger er avlivet.

b) - Inkludert to dokumenterte ynglelokaliteter der til sammen to tisper og 4 unger er avlivet.

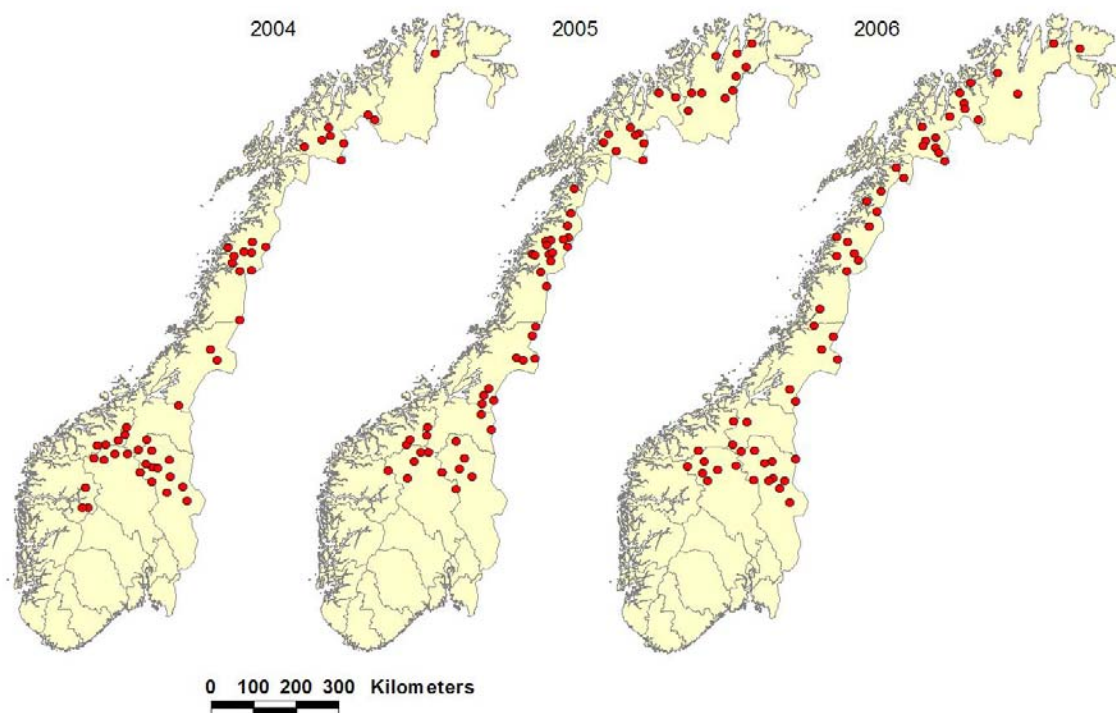
c) - Inkludert en antatt ynglelokalitet der hiplassen i år var i Nordland.

d) - Inkludert en dokumentert ynglelokalitet der 2 unger er avlivet.

e) - Inkludert en antatt ynglelokalitet der hiplassen i år var i Hedmark.

f) - Inkludert en dokumentert ynglelokalitet der 3 unger er avlivet.

g) - Inkludert en dokumentert ynglelokalitet der 2 unger er avlivet.

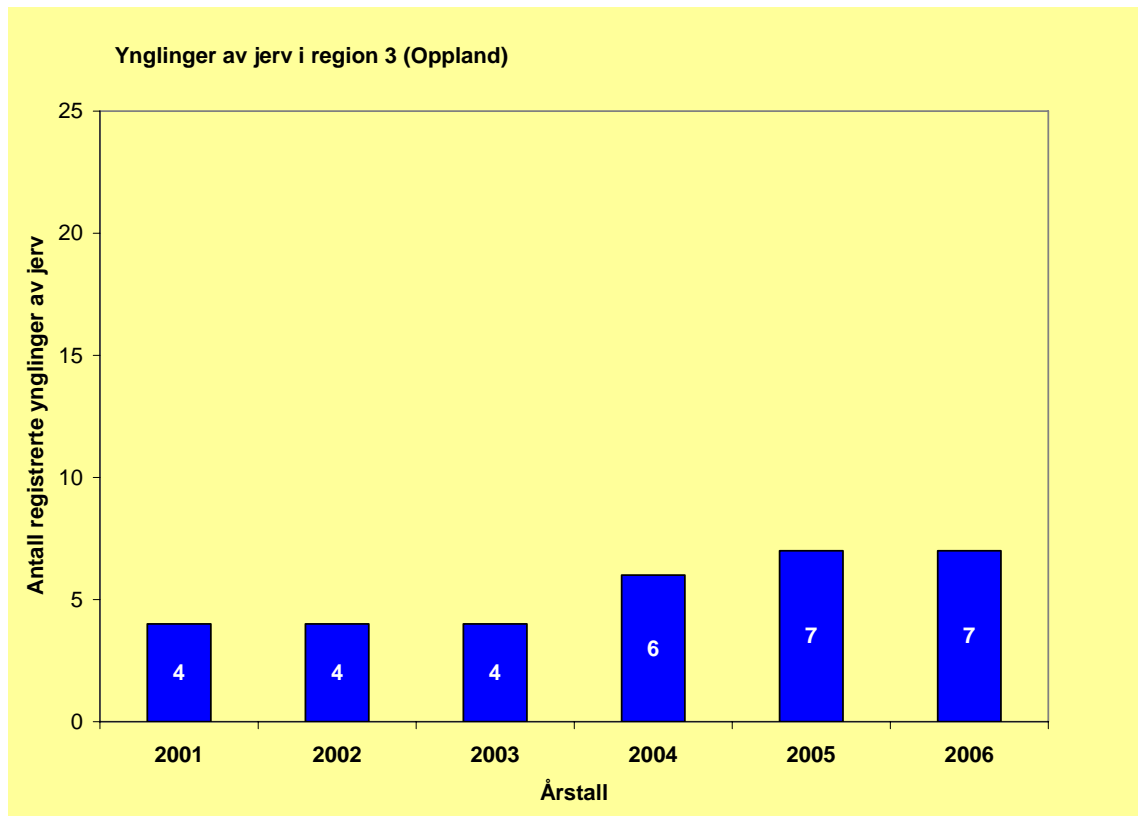
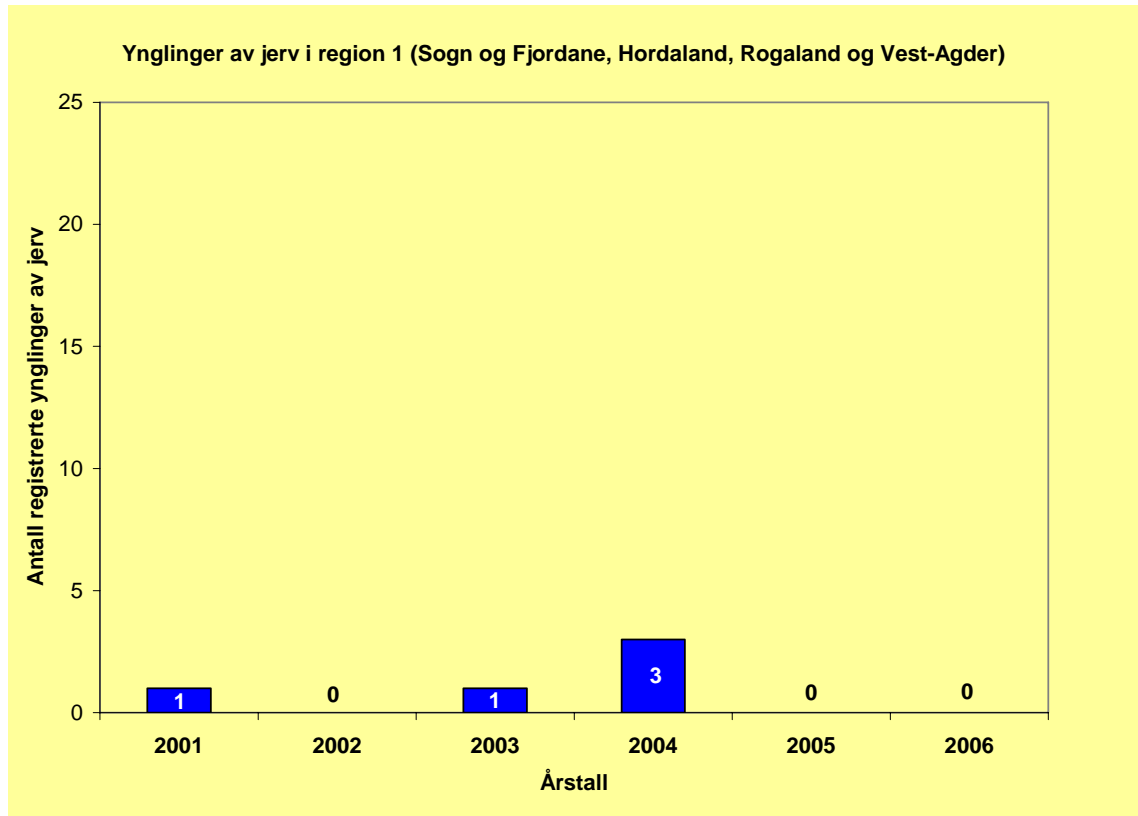

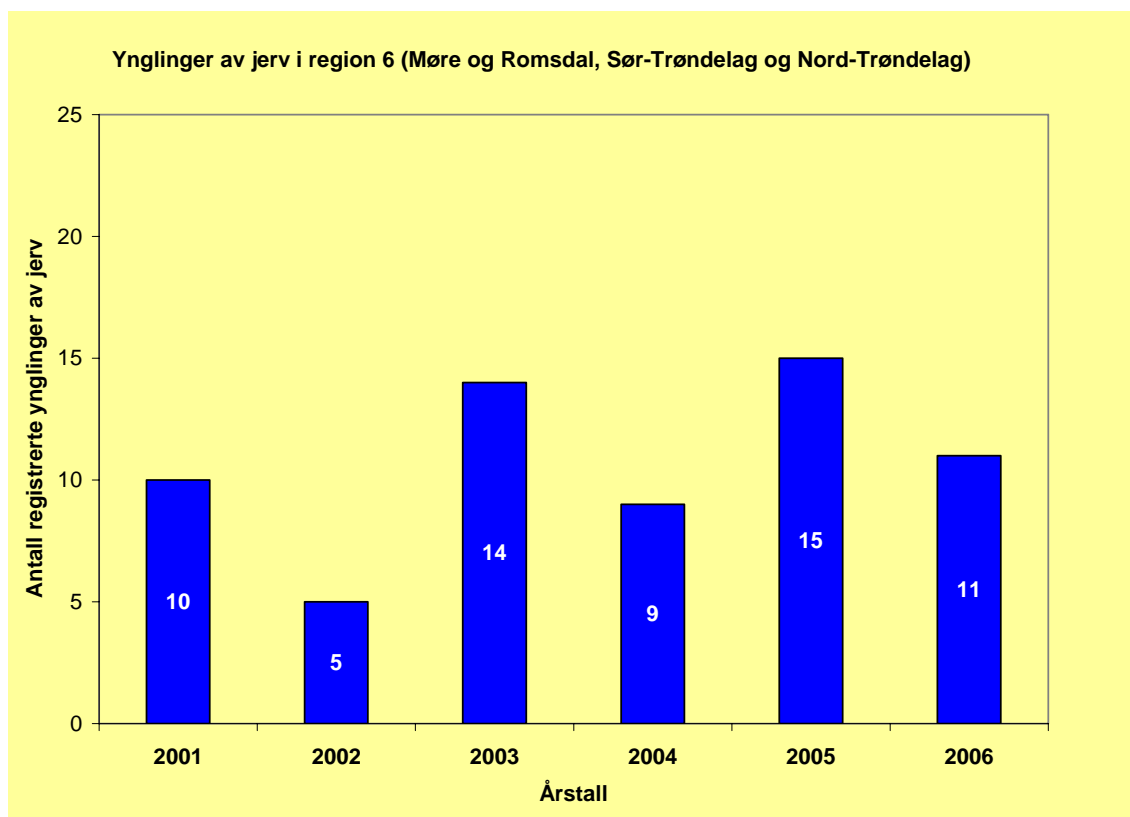
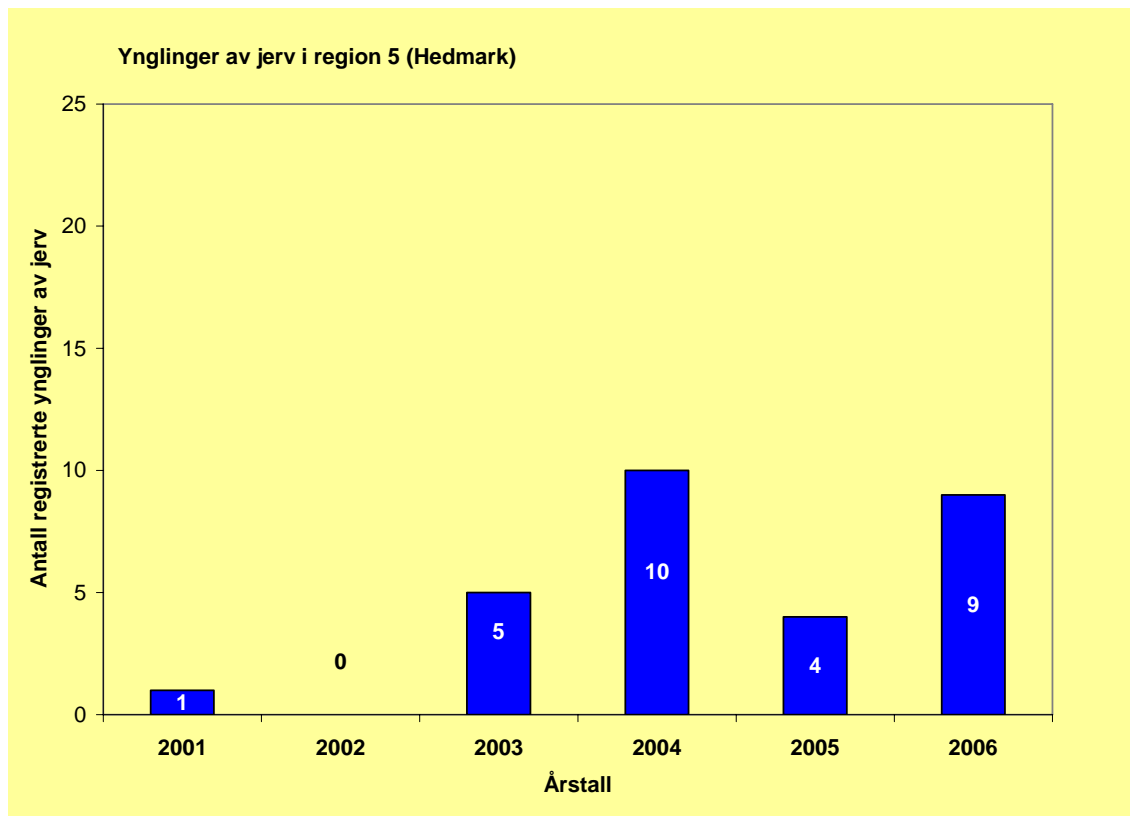
Figur 3. Kart som viser fordelingen av dokumenterte og antatte ynglinger av jerv i Norge i 2004-2006. I alt er det registrert yngling på 36 lokaliteter i Nord-Norge og 21 i Sør-Norge i 2006.

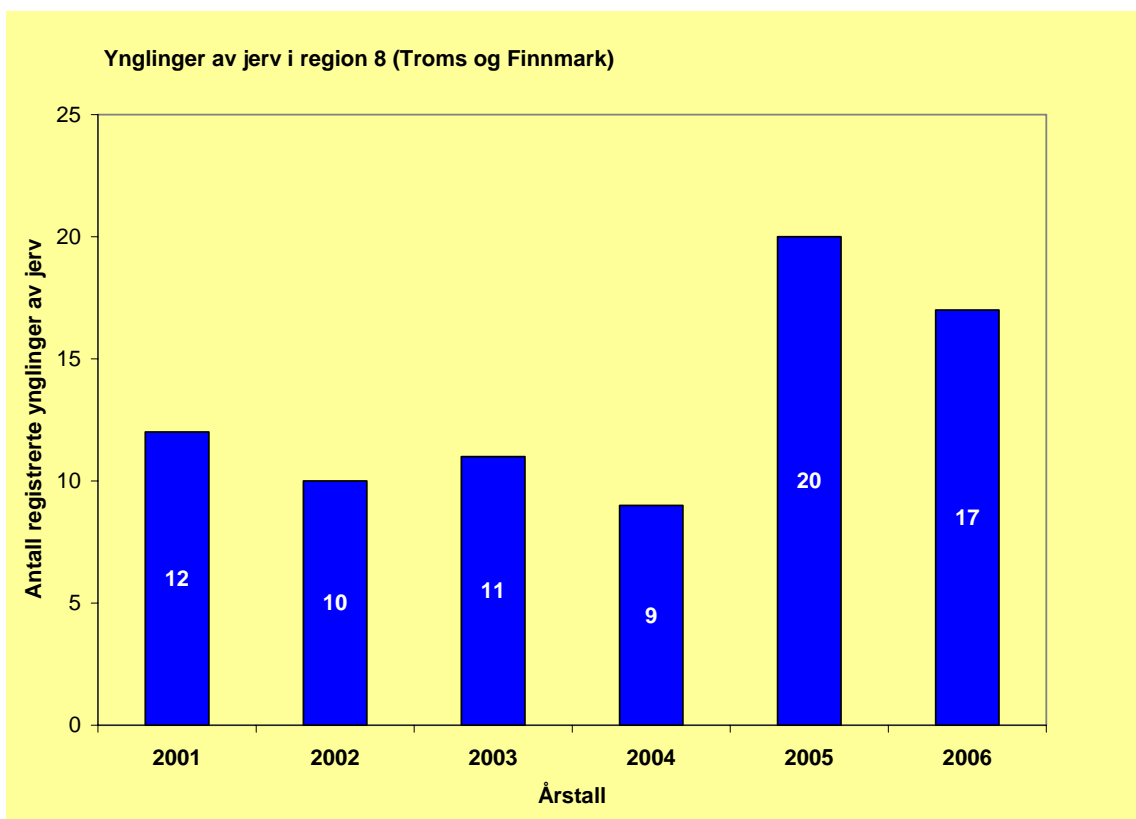
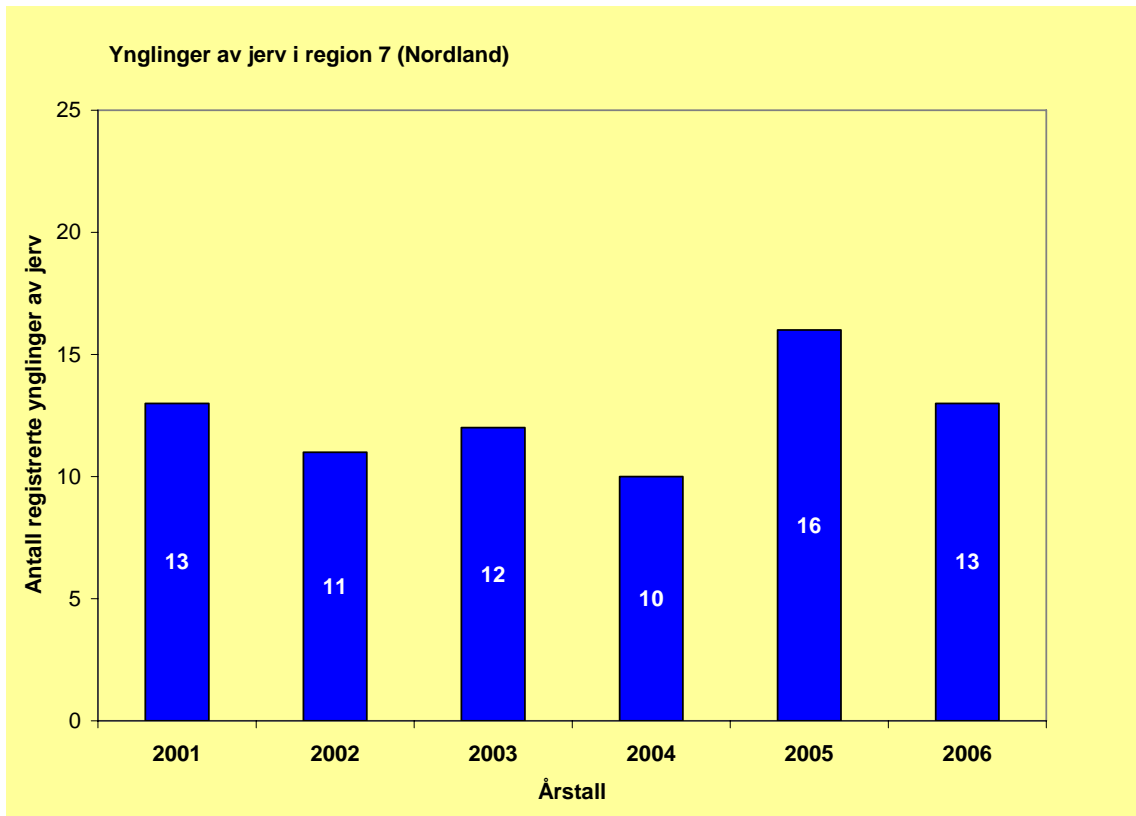
Tabell 4: Antall registrerte ynglinger i perioden 2004–2006 og et bestandsestimat av minimum antall jerv ett år og eldre i Norge basert på at tispene først yngler som 3 åringer og at ynglefrequensen er 0,632. Region 1 –omfatter Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland og Vest-Agder, Region 2 –omfatter Aust-Agder, Telemark, Buskerud og Vestfold, Region 3 –omfatter Oppland, Region 4 –omfatter Østfold, Oslo og Akershus, Region 5 –omfatter Hedmark, Region 6 –omfatter Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag, Region 7 –omfatter Nordland, og Region 8 –omfatter Troms og Finnmark.

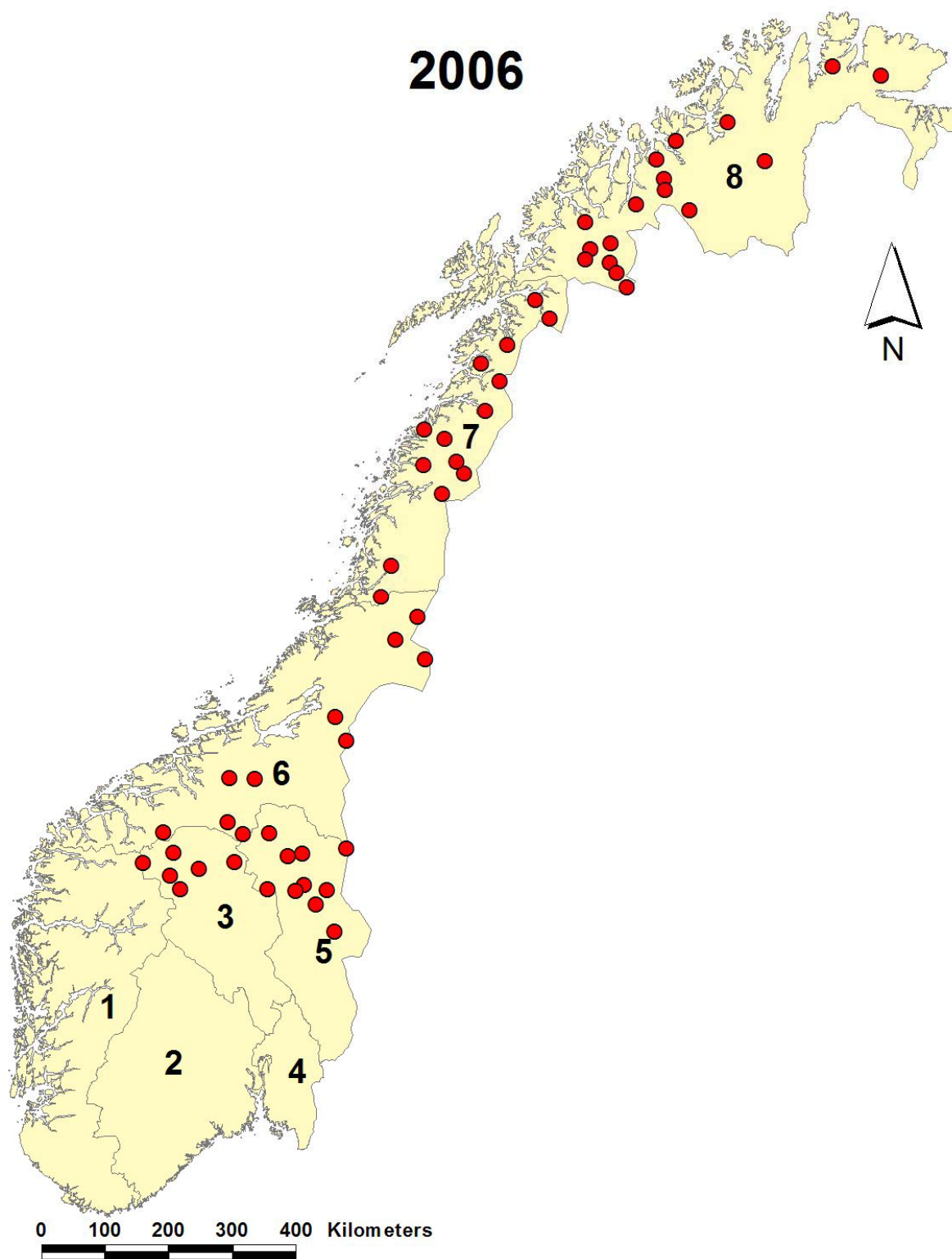
Forvaltnings region	Nasjonalt bestandsmål	2004	2005	2006	Gjennomsnitt	Antall jerv	SE
1	-	3	0	0	1,0	6,4	5,4
2	-	0	0	0	0,0		
3	4	6	7	7	6,7	42,6	7,3
4	-	0	0	0	0,0		
5	5	10	4	9	7,7	49,0	13,4
6	10	9	15	11	11,7	74,6	16,0
7	10	10	16	13	13,0	83,1	16,6
8	10	9	20	17	15,3	98,1	25,6
Sum	39	47	62	57	55,3	353,9	42,2

Figur 4. Antall registrerte ynglinger av jerv i perioden 2001-2006 fordelt på rovviltregioner.

Figur 5. Forvaltningsregionene og geografisk fordeling av ynglingene av jerv i 2006.

4 Diskusjon

I år ble det påvist 57 dokumenterte eller antatte ynglinger av jerv i Norge. Sammenlignet med 2005 er dette en reduksjon på 5 ynglinger på landsbasis, men allikevel 10 flere ynglinger enn i 2004 (Brøseth & Andersen 2005a, 2005b). Ser vi på det nasjonale bestandsestimatet basert på minimum antall ynglinger siste tre år så er det en økning fra 330 dyr i 2005 til 354 i 2006.

I Nord Norge er det en nedgang fra 44 ynglinger i 2005 til 36 ynglinger i 2006. Nedgangen er spesielt stor i Finnmark (fra 10 til 4 ynglinger) mens for øvrige fylker er det kun mindre endringer. Bestandsestimatene basert på antall ynglinger de tre siste årene for region 8 indikerer en bestandsøkning på 10-20 dyr. For region 7 er det tilnærmet en stabil bestand mens det for region 6 er en svak nedgang. Dette sammenlignet med estimatene basert på antall ynglinger i perioden 2003-2005 (Brøseth & Andersen 2005a, 2005b).

Det ble registrert 21 ynglinger i Sør-Norge i år. Dette er noen flere enn det antallet man registrerte i Sør-Norge i fjor og i 2003, men en del færre enn toppåret i 2004 hvor det ble registrert 26 ynglinger. Men ser vi på bestandsestimatene basert på antall ynglinger siste tre år i region 1 er bestanden stabil, mens estimatene for regionene 3 og 5 indikerer en bestandsøkning på 5-15 dyr i hver av disse regionene. Dette sammenlignet med estimatene basert på antall ynglinger i perioden 2003-2005 (Brøseth & Andersen 2005a, 2005b).

Registreringsforholdene på landsbasis under årets registreringsarbeid var variable og registreringssesongen på snøføre var generelt kortere enn fjoråret. Dårligste forhold var det nok i Finnmark med tidlig førefall på våren. Totalt sett kan forholdene betegnes som gjennomsnittlige. Gjennomsnittlig antall besøk i hver ynglelokalitet viser kun en svak økning, men som følge av flere registrerte ynglelokaliteter har antall registrerte kontroller i år økt med 10%. Leteinnsatsen i form av antall registrerte kilometer er på landsbasis redusert med 10% i forhold til fjoråret. De fylkesvise endringene var svært ulike med både stabil, økt og redusert leteinnsats. Reduksjonen i registrert leteinnsats i Finnmark var betydelig sammenlignet med fjoråret. Reduksjonen i Finnmark skyldes tidlig førefall og tap av noe GPS data.

Statens Naturoppsyn (SNO) hadde også i år det overordnede ansvaret for registreringsarbeidet i hele landet. Når det gjelder innrapportering, utfylling av skjema og registrering i Rovbasen 2.5 ser vi også i år en forbedring sammenlignet med tidligere år på dette området. Fotodokumentasjon og utfyllende informasjon i forbindelse med registreringsarbeidet er nødvendig og påkrevd. Dette er nå i all hovedsak vedlagt innsendte yngleregistreringsskjema. Sammenlignet med tidligere år ble en større andel av registreringsskjemaene innlevert etter rapporteringsfristen i år. For øvrig er, etter vår oppfatning, samhandlingen mellom NINA, de regionale og sentralt rovviltansvarlige i SNO og det lokale registreringsmannskapet meget bra.

Referanser

- Andersen, R., Landa, A., Brøseth, H. & Linnell, J.D.C. 2002. Instruks for ynglere registrering av jerv – Del A. - *NINA-notat*. 23s. <http://nidaros.nina.no/Overvaking/Instrukser/Ajerv.pdf>
- Andersen, R. & Brøseth, H. 2002a. Instruks for ynglere registrering av jerv – Del B. - *NINA-notat*. 9s. <http://nidaros.nina.no/Overvaking/Instrukser/Bjerv.pdf>
- Andersen, R. & Brøseth, H. 2002b. Instruks for ynglere registrering av jerv – Del C. - *NINA-notat*. 11s. <http://nidaros.nina.no/Overvaking/Instrukser/Cjerv.pdf>
- Brøseth, H. & Andersen, R. 2003. Ynglere registrering av jerv i Norge i 2003. - *NINA Minirapport* 016, 9s.
- Brøseth, H. & Andersen, R. 2004. Ynglere registrering av jerv i Norge i 2004. - *NINA Minirapport* 077, 11s.
- Brøseth, H. & Andersen, R. 2005a. Endret status for antall jervynglinger i 2005. - *NINA-notat*. 5s. <http://nidaros.nina.no/Overvaking/Jerv/Nystatus30112005.pdf>
- Brøseth, H. & Andersen, R. 2005b. Ynglere registrering av jerv i Norge i 2005. - *NINA Rapport* 089, 19s.
- Flagstad, Ø., Andersen, R., Wårdig, C., Johansson, M., Brøseth, H. & Ellegren, H. 2006. Populasjonsovervåking av jerv i Skandinavia ved hjelp av DNA-analyse fra ekskrementer – Rapport 2005. - *NINA Rapport* 165. 42s.
- Landa, A., Tufto, J., Franzén, R., Bø, T., Lindén, M. & Swenson, J.E. 1998. Active wolverine *Gulo gulo* dens as a minimum population estimator in Scandinavia. - *Wildlife Biology* 4: 159-168.
- Landa, A., Tuftø, J., Andersen, R. & Persson, J. 2001. Aktive ynglehi hos jerv som bestandsestimator basert på nye data om alder for første yngling. - *NINA notat*. 10s.

NINA Rapport 183

ISSN:1504-3312

ISBN 10: 82-426-1741-4

ISBN 13: 978-82-426-1741-5

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: 9500 37 687

<http://www.nina.no>